ՆՈՐԱԳԻՐ

Կ. ՊՕԼՍՈՅ

Գին 20 փարա

Է. ՏԱՐԻ 16 ՇԱՊԱՆ — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 23 ՕԳՈՍՏՈՍ 1876 — Ն. Տ. ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 4 — Թիւ 1870

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՐՕՆՔ

Կրօնքն այն օրէնսդրութիւնն է՝ որ մինչեւ մէկ առանձին բնականին ու դրականին յաղթելով մարդկանց բարուց իր սկզբանց համեմատ ուղղութիւններ կուտայ :

Կրօնական օրէնքը աղօթատեղին քաղաքականն ալ հրապարակը պէտք է տիրէ. Քրիստոնէութիւնն այս սկզբունքը ընդունած է տալ զկայսերն կայսեր և զԱստուծոյն Աստուծոյ պատուիրելով. սակայն կան կրօնքներ որ աղօթատեղիէն դուրս քաղաքական հրապարակին ալ տիրած են. պապականութիւնն այս կարգէն ըլլալով պապական ժողովուրդը բողոքականէն հազար անգամ եւս մընացած է, և եա պիտի մնան միշտ այն կրօնքին հպատակները որոց կրօնքը քաղաքական հրապարակին վրայ ալ տիրելու սկզբունքն իրենց մէջ ունին :

Ամեն կրօնք իրեն սկզբունք ունի նախամեծար համարել երկնայինը երկրայինէն. եթէ երկրիս մէջ թշուառ եղաւ, երկնային երջանկութիւն կը յուսայ. եթէ երկրիս մէջ երջանիկ եղաւ, անցաւոր կը համարի այդ և կուզէ առաւ երկնային երջանկութիւնը աւելի ապահովութեամբ ձեռք ձգել :

Կրօնքով ապրիլ այս աշխարհիս մէջ հին դարերու գործ է, քաղաքակրթութիւնը հաստատեց թէ՝ պէտք է բանականութեամբ ապրիլ, բնութեան հըրաշալի դաղտնեաց վերահասու ըլլալ :

Հիւանդը բժշկի կարօտ է, մեռեալն է որ եկեղեցականին աղօթքին կը կարօտի :

Կրօնքը ժամանակին հետ դործ չունի. այն միշտ հին աշխարհին մէջ կապրի :

Կուզես յառաջ երթալ մընար կրօնքին ետեւէն, զի կրօնքը եթէ յառաջդիմութիւն ընդունի ալ, պայմանաւոր կընդունի :

Գիտութիւնը այսօրուանը կեր վաղուաննն ալ հոգայ կըսէ. կրօնքին խօսքն է մի հոգար :

Գիտութիւնը Աստուած իր հրամանը մէկ անգամ տուաւ կըսէ, կրօնքը ամեն վայրկեան հրամանի կսպասէ :

Գիտութիւնը թշուառութեան պատճառ թշուառին արարքը կը հաւատայ, կրօնքը Աստուծոյ պատուհասն է կըսէ :

Երբ օրէնսդիր մը պարտական է կրօնքն օրէնքին հետ հաշտեցնել, կաշկանդեալ է ու ազատ չէ. երբ ազգին վիճակը օրէնքին հետ համաձայնեցնել կուզէ՝ ազատ է :

Այս ամեն դժուարութիւններով հանդերձ եթէ կրօնքը իր մէջ հաշտ ըլլար և աշխարհիս երեսը մէկ կրօնք միայն դտնուէր՝ մարդիկ թերեւս նըւազ թշուառ ըլլային. սակայն ինքն իր մէջ հաշտ չըլլալէն զատ ամենքն իրենց սեպհականած են արքայութիւնը՝ իրմէ դուրս դտնուած միլիոնաւոր ժողովուրդը զրկելով անկէց : Այսպէս զանազան կրօնքները մարդկային ընդհանրական եղբայրութեան արդելք եղած են, մարդկանց մէջ իրարու դէմ անհաշտելի ատելութիւն ձգած են, և երբ երկու քաղաքացի եղբայրներ տարբեր կրօնքներու տակ միեւնոյն հողին վրայ ապրիլ պարտաւոր ըլլան, կարելի՞ կրնայ ըլլալ հիմնական եղբայրութիւն հաստատել. այս անկարելի է, սակայն տեղ կայ որ կրօնքը կրօնքին վերցուելն ալ անկարելի ըրած է. աստանկ տեղեր մարդիկ առանց գիտնալու կոյր զկոյրն իրարու արիւն կը խմեն և կը կարծեն թէ Աստուածային պարտականութիւն մը կը կատարեն :

Եւ ինչ է արեւելեան բուռած խնդիրը բայց եթէ խընդիր կրօնի, որ անլուծելի է և պիտի մնայ մինչեւ որ կրօնի խնդիրը չը լուծուի :

Տես ինչ է նոյն ինքն Տաճկաստանի Քրիստոնէութիւնը ինքն իր մէջ :

Բարձրաստիճան Յոյն քահանայներ տեսանք՝ որ Պուլղարաց ջարդուելուն վրայ ուրախութիւն մի կզգային :

Տեսանք Յոյները՝ որ Հայոցս վերջին շարժման մէջ այնքան մեծ ցաւ զգացին ու նախանձնին շարժեցաւ՝ որ անկարելի է նկարագրել :

Դեռ Պօսնիոյ Գաթօլիկները՝ որք Յունադաւան ապստամբաց բնաջինջ ըլլալուն ոգւով չափ կը փափաքին :

Տես Հայ Գաթօլիկներն, իրարու արիւն կը խմեն :

Ինչե՞ն են ասոնք, բայց եթէ կրօնքին ծնուցած ատելութեններ :

Եւ եթէ Քրիստոնէութիւնն իր մէջ այսօր մէկ մէկու դէմ վերջին ծայր ատելութիւն կը ծնուցանէ, ինչ իրաւունք ունինք պահանջել Մահմետականութենէն որ իր Քրիստոնեաներէն նախամեծար ըլլալու կրօնական մեծամտութիւնը մերժանայ :

Ի՞նչ որ կուզես թէ ուրիշն ընէ, դու ըրէ նախ զայն :

Միակնութիւնը որ քրիստոնէութեան ընդհանրապէս ընդունած անփոփոխելի օրէնքն է՝ տակաւին Հայոց և Յունաց մէջ դաշնադրութեան մը տակ չառնուեցաւ :

Անցեալները երբ Գեր. Խորէն սրբազան կրօնական ժողովոյ ատենապետն էր՝ Բ. Դրան առաջարկեց որ բոլոր պատրիարքարաններն հրաւիրելով ամուսնական օրէնք մը հաստատուի. բոլոր պատրիարքարաններն ընդունեցին. սակայն Յունաց պատրիարքարանը չընդունեց, որովհետեւ առաջարկողը Հայոց ազգն էր և որովհետեւ կրօնքը Հայն ու Յոյնը իրարու դէմ ատելի պահած էր :

Արդ եթէ կուզէ Տաճկաստանի քրիստոնէութիւնը՝ որ արեւելեան խնդիրը լուծած ըլլայ՝ նախ ինքը պէտք է կրօնքի խնդիրը լուծէ. թող ինքը նախ իբրեւ քաղաքացի եղբայրութիւն կազմէ. այս փորձն ինքը տալէն վերջը դիւրին է պահանջել միւս բոլոր քաղաքացիութեան իրաւունքը :

⁂

ԱԶԳԱՅԻՆ

Սա վերջին պատերազմն ու ապստամբութիւնը սկսելէն ի վեր ո՛ր եւրոպական թերթն որ ձեռք առնես՝ բոլորին մէջ ալ Տաճկաստանի քրիստոնէից վրայ խօսելէն վերջը՝ երբ կարգը բարեկարգութեան կուգայ՝ իսկոյն ամենուն ալ դրչին ծայրը եւրոպական Տաճկաստանի քրիստոնէից վիճակին բարւոքման կողմը կը հակի. ուպէս թէ Տաճկաստանի մէջ Ասիա մը չըլլար և հոն ալ քրիստոնեայ Հայ մը չը դտնուէր, և կամ Ասիոյ Հայուն վիճակը երջանիկ ու Ռումէլի քրիստոնէից վիճակը թըշուառ ըլլայ :

Ի՞նչ է ասոր պատճառը. միթէ Եւրոպայ մեզ ալ քրիստոնեայ չը ճանչեր և կամ մեր վիճակին ալ բարեկարգութեան կարօտ ըլլալը չը՞ գիտեր ։

Չը լացողին կաթ չը կայ կըսէ առածը ։

Ռումելիի քրիստոնեաներն թէ դրացիութեան և թէ վաճառականութեան պատճառաւ Եւրոպիոյ հետ շարունակ հաղորդակցութեան մէջ գտնուելէն զատ Եւրոպիոյ մէջ իրենց դատը պաշտպանող յատուկ թերթեր ալ ունին. գալով Հայոց ոչ այդ դրացիութիւնը, ոչ այդ վաճառականութիւնը և ոչ այդ թերթերն ունինք. կղզիացեալ կեցած կսպասենք որ մեր խօսքն ալ ըլլայ. բայց չըլլար ։

Պարզ օրինակ մը կը բաւէ ։

Աշխարհ գիտէ թէ Թայմզ աշխարհիս լրագրաց թագուհին է. նաև աշխարհ գիտէ թէ Թայմզ հոս Թարապիա թղթակից մը ունի՝ որու նամակներն ամեն անգամ կերևան Թայմզի մէջ ։

Արդ ո՞ր Հայը գնաց այցելութիւն մը տալու և հետը խօսակցութիւն մը ընելու, մինչդեռ Յոյներն ամեն օր կը վըխտան քովը, որով իր ամեն նամակաց մէջ Յունաց վրայ կը խօսի, բայց Հայոց վրայ խօսած չունի մարդը ։

Այս օրինակը կը բաւէ հաստատելու թէ Հայք թէև կը փափաքին եւրոպական վիճաբանութեանց նիւթ ընել իրենց ալ վիճակը, բայց միջոցին վրայ անտարբեր են. մինչդեռ Յոյնք փափաքնուն հետ միջոցն ալ կը մտածեն և կամ ունին վերին դաս մը՝ որ կը մտածէ, մինչդեռ մեր այդ վերին դասը կը քնանայ ։

Արդ եթէ կուզենք որ խօսքերնիս ըլլայ՝ պէտք է որ մեր վրայ խօսիլը ուզած մարմինին հետ հաղորդակցութեան մէջ ըլլանք, ասով հանդերձ հարկ է որ քաղաքակիրթ աշխարհին ուշադրութիւնը մեր վրայ դարձնելու վիճակ մը ունենանք, վիճակ ոչ ապստամբական, այլ բարեկարգական ։

Մինչդեռ հիմայ չունինք այդ վիճակը, օրինակի համար լրագրաց մէջ կարդացինք և գրեցինք թէ Կրետէի և Պուլղարստանի վիճակը հիմնապէս բարեկարգելու համար յանձնաժողով մ՚է կազմուեր և օրէնքներ խմբագրելով կզբաղի ։

Եթէ Պուլկարն ու Կրետէցին Տաճկաստանցի քրիստոնեայ է, Հայն ալ այնպէս է, բայց արդեօք վարչութիւնը յանուն հաւասարութեան խնդրե՞ց որ Անատոլուի համար ալ զատ օրէնք մը խմբագրուի քիչ շատ ընդարձակ առանձնաշնորհութեամբ. — յայտ է թէ ոչ, և այնքան ոչ՝ որ թէրևս մտքէն անգամ չանցաւ. արդ եթէ դուն աչացդ առջեւ կատարուած իրողութենէն յանուն հաւասարութեան օգուտ քաղել չես ուզեր՝ Եւրոպա եկէ քեզ շնորհներ ընէ, չընէր և իրաւունք ունի չընելու, զի դուն ուզած չունիս, և չուզողին շնորհ ալ չըլլար ։

ՆԵՐՔԻՆ

—

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Թայմզի Քոնսթանթինոբոլիթան անուն Լօնտրայի նամակագիրը նշանաւոր յօդուած մը կը հրատարակէ Թայմզի մէջ, որու քաղուածը կրնայ դաս մը ըլլալ մեր ազգին քաղաքակիրթ աշխարհին համակրութիւնը գրաւելու համար ։

«Պ. Տիզրայելի հասարակաց խորհրդարանին մէջ Պուլկարիոյ անգթութեանց վրայ ըրած մէկ ատենաբանութեանը մէջ ըսաւ թէ Պուլկարներն ալ Տաճիկներէն նուազ անգթութեամբ չը վարուեցան անոնց հետ և յաւելցուց կէս պարպար անունը Պուլկարաց, որ վեց միլիոն թիւ ունի, և տաճկաստանի քրիստոնէից ամենամեծ ազգը կը կազմէ ։

Շատ կը ցաւիմ որ Անգլիոյ առաջին պաշտօնեայ մը չը կարենայ գիտնալ այն Պուլկար ազգին բնաւորութիւնը ։

«Եթէ Պ. Տիզրայելի անձամբ գիտցած ըլլար Պուլկարաց բնաւորութիւնը, ինքը էն վերջինը պիտի ըլլար ատանկ անարգական ածական մը տալու ։

«Վերջին 20 տարուան մէջ չկայ արևելքի մէջ ազգ մը՝ որ կարենայ Պուլկարաց չափ պարծիլ յառաջդիմութեան գործին մէջ ։

«Հիմայ Պուլկարիոյ ամեն գիւղի և քաղաքի մէջ դպրոցներ կան, ամեն կիրակի լսարաններ ու խօսարաններ կան բացուած, ուր կը դիմեն Պուլկարներն ատենաբաններն լսելու ։

«Պուլկարական գրականութիւնը՝ որու անունը չէր լըսուած 15 տարի առաջ, ամենայն արագութեամբ յառաջ գնաց և տակաւին յառաջանալու վրայ է, այնպէս որ այսօր Պուլկարերէն տպեալ 5000 հատ գիրք կը գտնուի. անոնց խիստ շատը կրօնական և ժողովրդական գիրքեր են, Գաղղիերէնէ, Գերմաներէնէ և Անգղիերէնէ թարգմանեալ ։

«Իրաւ է թէ 5–10 հազար հատոր գիրք ունենալը մեծ բան մը չէ, սակայն պէտք է մտածուիլ թէ երբ սկսան, և ազգ մը որ դար ու կէս կատարեալ մթութեան և տգիտութեան մէջ թաղուած էր և քաղաքակրթեալ Եւրոպիոյ ունեցած միջոցներէն զուրկ, ինձ այնպէս կերևի թէ ամեն մարդ պէտք է վստահ ըլլայ Պուլկարաց ապագային ։

«Պուլկարաց իգական սեռն ալ գործնական մաս մը ունեցաւ այս յառաջդիմութեան և կրթութեան գործին մէջ ։

«Ամեն Պուլկարական քաղաքի մէջ իգական սեռէ գրագիտական ընկերութիւններ կան, որոց նպատակն է աղքատ աղջիկներու կրթութեանը հոգ տանիլ և դասատուներէն դաս առնելու պատրաստել. այս բանը արևելքի մէջ սովորական չէ. արևելքի մէջ կինը այնպէս կը նկատուի, որպէս թէ խոհանոցի համար ստեղծուած ըլլայ, քան թէ գրասենեակի ։

«Ահա համառօտիւ այս պատմածներս են որ Պուլկարք կատարած են, առանց կառավարութենէն ստակ մը օգնութիւն գտնելու, այլ ընդհակառակն ճնշուած ու հարստահարուած են զանազան միջոցներով ։

«Չեմ վարանիր ըսելու, որ եթէ այս ազգը ինքնիրեն կառավարուէր և թող տրուէր ու քաջալերուէր կրթութեան և լուսաւորութեան գործն յառաջ վարելու, գալիք դարը պիտի գտնէր այս ազգը եւրոպական կրթեալ ազգաց համակրանաց արժանի վիճակի մէջ ։

«Ահա այս ազգն է որ Պ. Տիզրայելի կէս-պարպար անուանեց ։

«Գալով անոնց գործած անգըթութեանց՝ կը զարմանամ թէ ի՞նչպէս կրնայ զանոնք Պ. Տիզրայելի իմացած ըլլալ Տաճկաստանէն առաջ ։

«Երբ զօրքերն ու պաշըպոզուքներն ապստամբութիւնը զսպելու համար Ֆիլիպէ եկան՝ հրամանատարներն ամեն օր մանրամասն հեռագիր կը ղրկէին Կ. Պոլիս, որոց մէջ Պուլկարաց կողմէն գործուած ոչ և է անգթութեան խօսք չը կայ ։

Զարմանալի է արդարև այս հեռագրաց լռութիւնը պահելը՝ եթէ Պուլկարք անգթութիւն գործեցին ։ Սակայն երեք ամիս վերջը երբ համայն Եւրոպա Չէրքէզներու գործած անգըթութիւնները իմանալով զայրացաւ՝ այն ատեն կուզան ըսել թէ Պուլկարներն ալ անգթութիւն ըրին և մուսլիման կիներ բռնաբարեցին, այրեցին և տըղաքներ կտոր կտոր ըլլալով իրենց ծնողաց առջեւ նետուեցան ուտուելու համար ։

Հոս խել մը ուրիշ ապացոյցներ բերելէն վերջը՝ մայիս ամսոյն տպուած Ճէրիտէի Ասկէրիէին մէկ յօդուածը կօրինակէ որ ըսած է եղեր՝

«Դուք, Օթլուգ գիւղցիք, չէիք գիտեր՝ որ երբ մեր զօրքերը ձեր գիւղը մտնէին՝ ձեր տուներուն մէջ յարդ անգամ չը պիտի թողէին. դուք, Ավրաթ ալանցիք, չէիք գիտեր, որ մեր զօրքերն ձեր կիներն պիտի լայնէին»։

—

Վիէննայի թերթերը կըսեն թէ՝ մեծ տէրութիւնք Ռուսիա ալ [illegible] ըլլալով այս երեք կէտին վրայ համաձայնած են ։

1. Բրէնս Միլանին չը հրաժարեցուցուիլը ։

2. Սերվիոյ պատերազմական տուգանք մը վըճարելը ։

3. Սահմանագլխուն վրայ գտնուած բերդերէն միայն մէջ օսմ. զօրք դրուիլը ։

Ասոնք աղեկ. բայց Քարատաղի խօսքն ո՞ւր է. միթէ Սերվիա յաղթուեցաւ, ու Քարատաղ յաղթե՞ց ։

—

Այս շաբթու երկաթուղիով բաւական պաշարման թընդանօթներ Նիշի բանակը խրկուեցաւ ։

—

Ամերիկա ապսպրուած 400,000 ֆիշէնկներն ամսոյս 25 ին նաւ դրուեցաւ հոս ղրկուելու համար ։

—

Կայսրորդի Եւսուֆ Իզզէտտին և Մահմուտ Ճէլալէտտին Էֆէնտիներն անցեալ օր սելամլըքէն առաջ Տոլմա պահճէի պալատն երթալով Օգոս. կայսեր ներկայացան և շնորհաւորութեան պարտականութիւննին կատարեցին, ուր պէտք եղած յարգանօք ընդունուելով դարձեռք իրենց յատկացեալ տեղը վերադարձան, հրաման ընդունելով ազատ շրջելու, այնպէս ինչպէս միւս կալանաւորներն կը շրջին :

Թղթադրամին յարգը երթալով բարձրանալ սկսաւ, և տարակոյս չկայ թէ ալ աւելի պիտի բարձրանայ այնքան՝ որքան կայ մրային գանձուն դանազան ճիւղերէն ընդունուելը ընդարձակուի :

Յոյս կայ հրապարակին վըրայ՝ որ եթէ Էմլաք վէրկիսի պաշտօնատունէն ալ ընդունուելու հրաման ըլլայ՝ ալ աւելի մեծ յարգ պիտի գտնէ :

Տաճկական լրագիրները կըսեն թէ Դամատ Մահմուտ բաշայի մապէյին միջնորդութիւնը տակաւին հաստատուած չէ :

Արտաքին գործոց նախարարութեան կողմէն Օգոստ. կայսեր գահակալութիւնը բոլոր օտար տէրութեանց հաղորդուեցաւ :

Կըսուի թէ գալ հինգշաբթի օր պիտի կատարուի սուր ընդմէջ ածման հանդէսը :

Ալէքսինացի առջեւ տակաւին կռիւը կը շարունակուի և մինչեւ երեկ իրիկուն որոշ լուր մը չառնուեցաւ. Թայմզի Թղթակիցը կարծիք կը յայտնէ թէ Սերվիացիք չը պիտի կրնան Ալէքսինացը պաշտպանել, և եթէ իրօք չը կարենան պաշտպանել՝ անկէ անդին յաղթութեան յոյսերնին պարապ ըլլալով՝ հաշտութիւնը անմիջապէս պիտի յաջորդէ :

Ուրբաթ օր օտար տէրութեանց Կ. Պոլսոյ դեսպաններն Թարապիա Անգղիոյ դեսպանատունը ժողով մը ըրին՝ Սերվիոյ հետ եղած թշնամութեանց դադարմանը համար Բ. Դրան ըլլալիք պաշտօնական ներկայացման վրայ խորհելու :

Բոլոր դեսպաններն համամիտ էին և ամենքը միաբերան կը փափաքէին ժամ յառաջ վերջ տալ սոյն պատերազմին :

Կը հաւաստեն թէ՝ կըսէ Լէվանդ Հէրըլտ՝ Բ. Դուռը չը պիտի մերժէ բրէնս Միլանին ուղղակի Բ. Դրան դիմելու առաջարկութեանը վրայ :

Տակաւին Ալէքսինացէն պատերազմական լուր չառնինք, ուրու հակառակ Պելկրատէն եկած հեռագիրները Օսմանեանց մեծ մեծ պարտութիւններ կը յիշեն դանազան մանրամասնութեամբ, որոց պէտք մը չունենալնուս համար այնչափով կանգնինք :

Օգոստ. կայսեր արու զաւակ մը ծնաւ անցեալ գիշեր :

Սէրտարը Էքրէմ Ապտուլ Քերիմ բաշային վարձատրութիւն իր հաւատարմական ծառայութեանը, մէճիտիէի նշան մը շնորհուելով հանդերձ կայսերական հրամանաւ սպարապետութեան ամբողջ անձնականը պիտի ընդունի բանակին մէջ որչափ ատեն որ կենայ :

Այսօր բոլոր հպատակ ազգաց Պատրիարքներն ու բարձրաստիճան պաշտօնեաներն կայսերական Պալատը հրաւիրուած են ժամ 6ին Օգոստ. կայսեր ներկայանալու, ուր կայսերական խաթթը պիտի կարդացուի մեծաւ հանդիսիւ :

Կըսուի թէ՝ Պատերազմական գործոց Գայմագամ Րէֆիք փաշա՝ կայսերական հրամանաւ Պատերազմական գործոց նախարար պիտի անուանի :

Անցեալ շաբթու Մաքր գիւղ վրան գլուխը մաքուր մարդ մը առաջին կարգի հօթէլ մը երթալով գիշերը հոն կենալը կիմացնէ : Նոյն միջոցներն Թահքիքի ժողովոյն անդամներէն Մեծ. Մկրտիչ Էֆէնտի հոնկէ անցնելուն, կը ճանչէ այս մարդը և ոստիկանութեան իմացնելով երբ վրան կը խուզարկեն՝ շատ մը բանալի և ուրիշ խել մը գողցուած բաներ կը գտնուի : Ասոր վրայ ոստիկանութեան բանտը կը ղրկուի մարդը և խեղճ պանդոկապետը ատոր զոհ երթալէ ազատած կըլլայ :

Ռակուզայէն ամսոյս 21ին կը գրեն թէ Դէրվիշ բաշա Շքօտրայի բանակը բաւական զօրացուցած ըլլալով՝ մօտերս մեծ կռիւ մը կսպասուի :

Նիշէն ամսոյս 28ին կը գրեն թէ նոյն օրը 30ի չափ Ռուս զօրապետներ հոն հասած են և թէ շատ մը Գազաքներ Սերվիա կանցնին պատերազմելու :

Լօվճէն և Սէծօլչայի կողմերը բաւական զօրք չը գտնուելէն օգուտ քաղելով Գարատաղցիք այդ տեղերու մօտ գիւղերը հըրոյ ճարակ ընելով Քրիստոնեայ բնակիչներն ալ իրենց հետ միանալու պարտաւորեր են :

Երէկ Լրագիր իր արտօնագիրը առած ըլլալով վաղը՝ կամ միւս օր պիտի սկսուի հրատարակել :

Ալէքսինացէն ամսոյս 27ին կը գրեն թէ չորս հինգ օրէ 'ի վեր Թնդանօթական պատերազմներ տեղի կունենան, սակայն արդիւնքը անորոշ է :

Նիշէն ամսոյս 27ին կը գրեն թէ Ալէքսինացի առջև Ջէրնայէֆ Ահմէտ Էյուպ փաշայի բանակին վրայ յարձակեր, բայց շատ մը կորուստով ետ մղուեր է և թէ Օսմանեան զօրաց նետած գունդերն Սերվիացւոց վառօդի շտեմարանը բռնկցնելով մեծ կորուստ տուեր է :

Ռուսիայէն Սերվիա անցնող զօրապետաց իւրաքանչիւրին 150ական րուպլի կը տրուի եղեր Ռուսիոյ մէջ կազմուած օգնութեան մասնաժողովոյն կողմէն :

Բէչթայէն ամսոյս 28ին կը գրեն թէ՝ Պելկրատ երթալու համար հոնկէ անցնող 30ի չափ Ռուս զօրականներ ձերբակալուելով բանտը դրուեր են. Ռուսիոյ հիւպատոսը ձեռքերնին օրինաւոր անցագիր ունեցող Ռուս զօրականաց բանտարկուելուն դէմ բողոքեր է :

Վաղը Օգոստ. կայսեր ծնընդեան օրն ըլլալուն՝ սորին արարողութեան հանդէսը պիտի կատարուի գիշերն ալ լուսավառութիւն ըլլալով :

Կըսեն թէ Շուկան բաց պիտի ըլլայ :

ՀՈՄ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

Այս վարժարանը վերստին պիտի բացուի Սեպտեմբերի 7/ 19ին Իւսկիւտար, Սէլամսըզ թաղը, Քիւրքճի պաշի փողոցը թիւ 16 Նորաշէն յարմար և գեղեցիկ տան մէջ :

Վարժարանիս անօրէնութիւնը մանաւորապէս յանձնուած է Ամերիկայէն եկած խոհեմ և փորձառու տիկնոջ մը որ իրեն օգնական ունի փոխանորդ մը, ուրիշ երեք Ամերիկացի վարժուհի և բնտիր տեղացի դասատուներ : Առողջութեան և հանգստեան, ինչպէս նաև դաստիարակութեան մէջ յառաջադիմութեան համար վարժարանս մեծամեծ առաւելութիւններ ունի :

Գիշերօթիկ աշակերտաց համար տարին 25 Օսմանեան լիրա պիտի տրուի կանխիկ : Սեպտեմբերէն մինչև Ծնունդ 9 լիրա է տալիքը :

Առօրեայ աշակերտաց համար տարին պիտի տրուի 30 արծաթ մէճիտիյէ կանխիկ. Սեպտեմբերէն մինչև Ծնունդ 12 մէճիտիյէ :

Առօրեայ աշակերտք, եթէ կուզեն, կրնան գիշերօթիկ աշակերտաց հետ ձրի ճաշել կէս օրին, և կամ իրենց կերակուրը ուտել :

Վարժարանիս գլխաւոր լեզուն Անգղիերէն է : Անգղիերէն և Տաճկերէն լեզուաց և ձայնաւոր երաժշտութեան համար զատ սակ չի պահանջուիր. բայց դաշնակի բեանօ դասաւութեան համար տարին 6 լիրա աւելի պիտի առնուի :

Գաղիերէնի և ուրիշ արդի լեզուաց համար մասնաւոր կարգադրութիւններ կրնան ըլլալ :

Ծնողք և դաստիարակութեան բարեկամք կը հրաւիրուին գալ որ օր որ կուզեն բաց ի կիրակի օրէ : Եւ տեսնել դըպրոցը ուսման միջոցին, միայն թէ արգելք չըլլան աշակերտաց դասերուն :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Կալաթա, 21 Օգոստոս

5 00Արժեթուղթ	14–08
Երեկ երեկոյ	00–00
Այս առաւօտ	0–00
Ժամ 3	–
Ռուսէլի արժ. Փր.	–37
1863 փոխառութիւն	–99
1865 »	–81
1869 »	–67
1872 »	–23
1873 »	–65
Թրամվէյ	1–00
Րըբօր	–
Գանձատուն	–
Պանք Օթթոման	–
Սօսիյէթէ Ժէնէրալ	2–7
Ստամպօլ պանքասը	3–4
Գրէտի Ժէնէռալ	2–27

ԱԶԴ

ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺ. ԵՐԷՑԵԱՆ

Ի ՆԷՑԻԿ-ԲԱՇԱ

Ժամանակէ մ'ի վեր Թաղիս մէջ օրինաւոր երկսեռ վարժարանի մը կարևորութիւնը խիստ զգալի ըլլալուն, Թէպէտ շատերը փափաքեր էին այսպիսի ազգօգուտ հաստատութեան մը ձեռնարկել, սակայն ծախուց անբաւականութեան համար չէին յաջողեր իրենց նպատակին հասնիլ։

Գրեթէ երկու տարի է որ ամեն զոհողութիւն յանձն առած, Համամ փողոց 17 Թիւ քարուկիր տունը վարձած եմք և այս մասնաւոր վարժարան կը շարունակեմք մինչև հիմա, ուսանողաց իրենց հասակին համեմատ նախնական գիտելիքներ աւանդելով միայն։

Սակայն հաստատութեանս այս նոր շրջանին ուղելով վարժարանիս ուղղութիւն մը տալ և բարձրագոյն ուսումներ ալ մտցունել, ինչպէս փիլիսոփայութեան, մաթեմաթիքայի ամեն ճիւղերուն, և Հայերէն, Ցաճկերէն, Գաղիերէն լեզուաց վրայ Անգղիերէնն և դաշնակ աւելցնել, որոց դասատուներն արդէն պատրաստած եմք, ուստի հարկ համարեցինք ներկայ ազդարարութեամբ հրաւիրել բոլոր ազգասէր Թաղեցիքը, որպէս զի փոխանակ իրենց անմեղ զաւակունքը վարժարանիս կից Բողոքականաց դպրոց անուանեալ ժողովարանը զրկելու, հայկական հարազատ կրօնի, պատմութեան ու լեզուի անխառն հացը ջամբող վարժարանս զրկել բարեհաճին, և քաջալերեն զմեզ մեր սաժաննելի ձեռնարկութեան մէջ։

Անտարակոյս եմք որ ազգիս Ս. կրօնին և իրենց զաւկաց բարոյական և բնտանեկան դաստիարակութեանը նախանձախնդիր Թաղեցիք անլսելի չըպիտի ընեն մեր այս հրաւէրը։

Մենք կանխաւ ամեն միջոց ի գործ դրած եմք զաւկաց ծընողքը գոհ ընելու, և ուսումներն աւելցնելու ատեն Թոշակներն ընդհակառակն չափաւորած եմք, որպէս զի այս մասին ալ դժուարութենէ զերծ ըլլան ծնողք։

Գալոյես շնորհնութիւնք և բարձրագոյն կարգի ուսմանց փիլիսոփայութեան դասը յանձնած եմք Մեծ. Թորոս Էֆէնտի Նըզարեանի, որ արդէն ծանօթ է ազգիս իւր հմտութեամբը ու բազմամեայ արդիւնաւոր աշխատութեամբը։

Վարժարանիս ուսմանց յայտագիրն արդէն դասատախտակներու վրայ պատրաստուած ըլլալով, կրնան ծնողք կամ ուսանողք վարժարանէս պէտք եղած տեղեկութիւնքն առնուլ։

Հիմնադիր տեսուչ
Թադէոս Փափազեան

18 օգոստոս. 1876։
Նէտիկ բաշա

ՑՕՔԹԷՕՐ ՃԷԼԱԼ.

Մասնաւոր դարմանիչ Սիֆիլիթ Գաղիական ախտի և նոյն կամ որ և է պատճառաւ ծագում առած ամբողջ ծընընդական գործարաններու վերաբերեալ հիւանդութեանց։

Ինչպէս ծանուցինք, Ցօքթէօր Ճէլալին Թէ իւր աշակերտութեան ժամանակ և Թէ վըկայեալ բժիշկ անուանուելէն վերջը մասնաւոր ուսումն ըրած ըլլալը Թէ Գաղիական և Թէ ուրիշ որ և է տեսակ ծննդական գործարաններու վերաբերեալ հիւանդութեանց ճիւղերուն մէջ, և որուն այս մասին ունեցած ճարտարութիւնը շատերուն ծանօթ ըլլալն գիտնալով, կը ծանուցանենք Ազգիս Հասարակութեան, որ ամեն կիրակի, երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերն ժամը 6էն մինչև 10ը հիւանդներ պիտի ընդունի իւր բժշկարանը որ է Բերայ Թարլապաշի ճամբէնի Թիւ 177 և ամեն երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ժամը 6էն մինչև 9ը Պահճէգաբու Համիտիյէ Թիւլպէին դէմի կարգը իքի դարուլու Սինապեան Վիճէն Էֆէնտիի դեղարանը Թիւ 32։

ՑԻՍՈՒՍԻ

ՎԵՐՋԻՆ ՇԱԲԱԹ

Խաչի ճառ

և

Կրաւորելոց Ցիմարութիւն

Հօգէգրէց

Խրիմեան Հայրիկ

Ս. Դ. վէ Եաղմաճեան քիթապխանէլերինտէ Եէնիճամիտէ Ջիլինկիրլէր ճատտէսինտէ 8նումէրօլու Թիւքեանտա, 1 ֆրանգ ֆիյաթ իլէ սաթըլմագտատըր։

Մահմուտ բաշա պաշըտա Պէզճի սօգագընտա գըյմաճըլար դարշըընտա 8 նումէրօլու ֆօթօկրաֆխանէտէ, ալթը ատէտ րէսմ բէք ալէա վէ կայէթ տըգգաթլը սուրէթտէ օլարագ 15 ղուրուշա Թանզիմ օլունուր։

ՍԱՆԴՈՒԽՏ

ԴՇԽՈՅՆ ԵՒ ԿՈՒՍԻ ՀՕՐ ՍԱՆԱՏՐԿՈՅ

Հայոց Թագաւորի Աբգարեանց
վախճանն

կամ

ՁԿՆԻ ՔՍԱՆ ԱՄԱՑ

Գրեաց

Տէրոնեան Գաբրիէլ Պօղոնեան

Աշխարհաբար ոտանաւոր գրուած չորս վարագոյրի բաժանեալ։

Կը վաճառի Կ. Պոլիս Ս. Դ. և Եաղմաճեան գրատունը. Եէնի ճամի փողոց, Թիւ 8. գին 75 սանթիմ։

Այս առթիւ կը ծանուցանի նաև Թէ հեղինակիս «Սանդուխտ դշխոյի եւ պատարանի» անուն տետրակին գինը 1 ֆրանքի եղած է։

ՀԱՄԱՌՕՏ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ի Պէտս Դպրոցաց

Մէ-էլլէֆ

Մ. Թ. Զօլաքեան

Իքինճի տէֆա Թապ օլունմուշ-տուր

Սաթըլըր Սուլթան համամ 14 նոմէրօլու Զարդարեան ֆապրիգասընտա վէ հէր երմէնի քիթապճըլարտա։

Ֆիյ 5 ղշ։

ՄԱՆԿՏԻՔ

Հեղինակ

ՇԱՆՖԼԷՕՐԻ

Ընտիր և գողտրիկ երկասիրութիւն մի է այս մանկանց դաստիարակութեան վրայ։ Հեղինակը կը նկարագրէ մանկանց այլ և այլ հասակի պահանջումները, խաղերը, հոգեբանական հանգամանքն, անկէց խիստ ուշիմ դասեր, նուրբ դիտողութիւններ կը հանէ համառօտ պարզ այլ իմաստալից ոճով, և կը հրաւիրէ ծնողքը որ հին ճանբան Թողուն ու աւելի բանաւոր և օգտաւէտ ընթացք մը բռնեն իրենց մանկանց կըրթութեան համար։

Գինն է 2 ֆրանգ.

Կը ծախուի Եէնի ճամի փողոց Ջիլինկիրլէր ճատտէսի Թիւ 8 Ս. Դ. եւ Եաղմաճեան գըրատունը։

ՎԻՄԱԳՐԱՏՈՒՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԳԱԼԷՆՏԷՐԵԱՆ

Բերա-փաշա խան թիւ 1

Վիմագրատունս պատրաստ է ամեն տեսակ այցատոմս, հասցէ և վաճառականականու հաշուական խորագրեր խիստ յարդարուն ընտիր և փայլուն ձեւով շինելու դիւրագին եղանակաւ։

Վիմագրատունս կը խոստանայ իրեն դիմող յաճախորդները կարելի եղածին չափ գոհ ընել, և արդէն վիմագրատան տնօրէնը ճանչցողները, բաւական է որ արուեստական ճաշակի տէր ըլլան կը վկայեն Թէ աղնիւն ու գեղեցիկը կատարելապէս կըրնան գտնել։

Ուզողը ազատ է անձամբ վիմագրատունս դիմել և ինքնին ստուգել ու համոզուելու այս ամենուն ճշմարտութեանը։

ԱԶԴ

Հայ երիտասարդ մը պատրաստ է Պոլսոյ Ազգային դըպրոցներու մէջ կառավարչութեան պաշտօն վարել և գեղագրութիւն դաս տալ, ուզողը պէտք է դիմէ Թաւուք Բազար Նեֆիր Բազար խանի տակ Բըլիկճի Միհրան աղային խանութը։

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ
ՕԳՍԷՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ
ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ ԽԱՆ ՎԵՐԻ ՅԱՐԿ
ԹԻՒ 7